

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม กับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษารุ่นนี้มีทั้งสิ้น 155 คน เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมอยู่ในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-square Test)

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม
 - 1.1 อายุ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีอายุเฉลี่ย 41.39 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.1 มีอายุระหว่าง 36 – 45 ปี โดยมีเกษตรกรอายุสูงสุด 77 ปี และต่ำสุด 21 ปี
 - 1.2 ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 89.0 สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 8.4 ในระดับมัธยมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 2.6 ที่สำเร็จการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา
 - 1.3 การเป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.6 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ ส่วนเกษตรกรที่เหลือร้อยละ 37.4 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคนมบ้านป่าตึง ห้วยหม้อ จำกัด
 - 1.4 ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร ร้อยละ 49.0 มีประสบการณ์ 11-20 ปี ร้อยละ 43.2 มีประสบการณ์ 1-10 ปี เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 11.73 ปี
 - 1.5 จำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยง เกษตรกรเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 13.56 ตัว โดยมีเกษตรกรที่เลี้ยงโคนมสูงสุดจำนวน 40 ตัว และต่ำสุดจำนวน 3 ตัว
 - 1.6 จำนวนโคที่รีดนมได้ ณ วันสัมภาษณ์ โดยเฉลี่ย 6.70 ตัว โดยมีจำนวนโคที่รีดนมได้สูงสุด 25 ตัว และต่ำสุด 1 ตัว

1.7 ระยะทางจากฟาร์มไปสู่ศูนย์รับซื้อนม ของเกษตรกรเฉลี่ย 3.32 กิโลเมตร โดยเกษตรกรที่มีระยะทางจากฟาร์มไปสู่ศูนย์รับซื้อนมไกลสุด 33 กิโลเมตร และใกล้สุด 1 กิโลเมตร

1.8 พื้นที่เลี้ยงโคนม เกษตรกรมีพื้นที่เลี้ยง โคนมเฉลี่ย 3.96 ไร่ โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่เลี้ยง โคนมมากที่สุดมีพื้นที่ 21 ไร่ และน้อยสุด 1 ไร่

1.9 พื้นที่ถือครอง เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 3.95 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองสูง สุด 21 ไร่ และต่ำสุด 1 ไร่

1.10 รายได้จากการเลี้ยงโคนม เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 247,223.88 บาท ต่อปี โดยเกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยง โคนมสูงสุด 774,000 บาทต่อปี และต่ำสุด 28,800 บาทต่อปี

1.11 รายได้จากการทำการเกษตรอื่น เกษตรกรมีรายได้จากการทำการเกษตรอื่นเฉลี่ย 8,899.41 บาทต่อปี โดยที่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 53.5 ไม่มีรายได้อื่นนอกเหนือจากการเลี้ยง โคนม

1.12 รายได้นอกภาคเกษตร เกษตรกรมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 7,359.35 บาทต่อปี โดย ที่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.6 ไม่มีรายได้นอกภาคเกษตรเลย

1.13 รายจ่ายในการเลี้ยงโคนม เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 152,575.12 บาทต่อปี โดยที่เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.6 มีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนม 100,001-200,000 บาทต่อปี

1.14 รายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคนม เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากการเลี้ยง โคนมเฉลี่ย 94,648.76 บาทต่อปี โดยมีเกษตรกรขาดทุนจากการเลี้ยงโคนมร้อยละ 4.5 เกษตรกรที่มีรายได้สุทธิ จากการเลี้ยง โคนมสูงสุด 680,380 บาทต่อปี และต่ำสุด -70,330 บาทต่อปี

1.15 แรงงาน ในการเลี้ยงโคนม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.3 มีแรงงานในการเลี้ยงโคนม จำนวน 2 คน โดยเกษตรกรมีแรงงานในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 2.23 คน โดยมีจำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 21 คน

1.16 การได้รับข่าวสารด้านปศุสัตว์ ทางวิทยุ เกษตรกรร้อยละ 41.29 ได้รับข่าวสาร 6-10 ครั้งต่อเดือน ทางโทรทัศน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 52.26 ได้รับข่าวสาร 1-5 ครั้งต่อเดือน ทาง นิตยสารปศุสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 78.06 ไม่เคยได้รับข่าวสารเลย จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.90 ได้รับข่าวสาร 1-5 ครั้งต่อเดือน จากหอกระจายข่าว เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 96.77 ไม่เคยได้รับข่าวสารเลย จากเพื่อนบ้าน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 84.52 ได้รับข่าว สาร 1-5 ครั้งต่อเดือน และจากทางหนังสือพิมพ์พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 62.58 ไม่ได้รับข่าว สารด้านการเกษตรเลย

2. ความพึงพอใจในผลตอบแทนและการจัดการในการเลี้ยงโคนม

2.1 ความพึงพอใจในผลตอบแทนในการเลี้ยงโคนม

เกษตรกรมีความพึงพอใจในผลตอบแทนในการเลี้ยงโคนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 2.38 โดยมีหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ราคาการขายน้ำนมดิบ มีค่าเฉลี่ย 2.71 2) รายได้จากการขายลูกโคตัวผู้ มีค่าเฉลี่ย 2.47 และ 3) รายได้จากการขายแม่โคหมดสภาพ มีค่าเฉลี่ย 2.44

2.2 ความพึงพอใจในการจัดการในการเลี้ยงโคนม

เกษตรกรมีความพึงพอใจในการจัดการในการเลี้ยงโคนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 2.72 โดยมีหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ความเบิกบานใจในการเลี้ยงโคนม มีค่าเฉลี่ย 2.83 2) พันธุ์โคนมที่เลี้ยงอยู่ในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 2.81 และ 3) การเลี้ยงโคนมโดยรวม มีค่าเฉลี่ย 2.74

3. ความรู้ในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร

เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 80 สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ในการเลี้ยงโคนมได้อย่างถูกต้องในแต่ละหัวข้อ โดยมีเกษตรกรถึงร้อยละ 92.9 มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนและการทำฟางปรุงแต่งให้แก่โคนม ร้อยละ 91.6 มีความรู้ถูกต้องว่าโคสาวควรได้รับการผสมพันธุ์เมื่ออายุประมาณ 16-18 เดือน และร้อยละ 90.3 มีความรู้ถูกต้องในเรื่องของสายพันธุ์โคนม พืชอาหารสัตว์ระยะเวลาในการทำฟางปรุงแต่ง และวงจรการเป็นสัดของแม่โค ส่วนหัวข้อที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุดคือ การแบ่งประเภทอาหารสำหรับโคนม ซึ่งมีเกษตรกรตอบผิดถึงร้อยละ 74.2

4. ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม

4.1 ความพึงพอใจต่อการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม

เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.38 โดยหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์โคนมที่เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์แนะนำให้ทราบ มีค่าเฉลี่ย 2.83 2) ความรู้เกี่ยวกับการรีดนมและเก็บรักษาน้ำนม มีค่าเฉลี่ย 2.49 และ 3) ความพึงพอใจในช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่มาให้ความรู้สอดคล้องกับช่วงเวลาที่เกษตรกรต้องการรับความรู้ มีค่าเฉลี่ย 2.47

4.2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการของหน่วยงานรัฐและเอกชน

เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการของหน่วยงานรัฐและเอกชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.52 โดยมีประเด็นหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ความเหมาะสมของสถานที่และเวลาให้แจ้งโคเป็นสัด มีค่าเฉลี่ย 2.83 2) บริการเกี่ยวกับการทำพันธุ์ประวัติโคนม มีค่าเฉลี่ย 2.72 และ 3) ความเหมาะสมของค่าใช้จ่ายในการรับบริการต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 2.61

4.3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่ไปทำการส่งเสริมปศุสัตว์

เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่ไปทำการส่งเสริมปศุสัตว์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.48 โดยมีประเด็นหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ความพึงพอใจในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม มีค่าเฉลี่ย 2.57 2) ความพึงพอใจในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในด้านความประพฤติที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 2.54 และ 3) ความพึงพอใจในตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย 2.54

4.4 ความพึงพอใจในการจดบันทึกบัญชีฟาร์ม

เกษตรกรมีความพึงพอใจในการจดบันทึกบัญชีฟาร์มในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.18 โดยมีประเด็นหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ 1) ประโยชน์ในการบันทึกบัญชีฟาร์ม มีค่าเฉลี่ย 2.88 2) การบันทึกรายรับต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 2.29 และ 3) การบันทึกรายจ่ายต่างๆ มีค่าเฉลี่ย 2.28 อย่างไรก็ตามพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจดบันทึกบัญชีฟาร์ม โดยให้เหตุผลว่ามีเวลาว่างพอที่จะทำน้อยถึงร้อยละ 74.2

5. การหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล บังคับทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม กับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่มีต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 31)

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 32)

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 33)

5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 34)

5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคนมกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 35)

5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้นอกฟาร์มกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 36)

5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดพื้นที่ถือครองกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 37)

5.8 ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยงกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 38)

5.9 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารด้านปศุสัตว์กับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 39)

5.10 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางจากฟาร์มไปสู่ศูนย์รับซื้อนมกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 40)

5.11 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรู้ในการเลี้ยงโคนมกับความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 41)

6. ปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

6.1 ปัญหาที่เกษตรกรประสบในการเลี้ยงโคนม

ปัญหาที่เกษตรกรประสบในการเลี้ยงโคนม 5 อันดับแรก คือ 1) อาหารชั้นราคาแพง (ร้อยละ 63.22) 2) อัตราการผสมติดต่ำ (ร้อยละ 62.58) 3) การขาดแคลนแปลงหญ้า (ร้อยละ 34.84) 4) การขาดแหล่งน้ำใช้ (ร้อยละ 25.8) และ 5) การขาดแคลนเงินทุน (ร้อยละ 20.0)

6.2 ประเด็นที่เกษตรกรต้องการได้รับความช่วยเหลือ 5 อันดับแรก คือ 1) ได้รับการอุดหนุนในเรื่องของยารักษาโรค (ร้อยละ 76.77) 2) อาหารชั้นราคาต่ำลง (ร้อยละ 65.16) 3) พันธุ์โคที่ให้ผลผลิตสูงกว่าเดิม (ร้อยละ 30.32) 4) พื้นที่สำหรับปลูกหญ้า (ร้อยละ 29.03) และ 5) ราคาน้ำมันดิบสูงขึ้น (ร้อยละ 27.74)

การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม อำเภอต้นคำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น ที่จะขอนำมาอภิปรายในที่นี้คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีอายุเฉลี่ย 41.39 ปี และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 11.73 ปี และพบว่าเกษตรกรมีจำนวนโคนมที่เลี้ยงเฉลี่ย 13.56 ตัว ในพื้นที่เลี้ยงเฉลี่ย 3.96 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา และเกษตรกรทุกคนเป็นสมาชิกของกลุ่มสหกรณ์ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสหกรณ์โคนมเชียงใหม่ และกลุ่มสหกรณ์โคนมบ้านป่าดิ่งห้วยหม้อ เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 247,223.88 บาทต่อปี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.3) ไม่มีรายได้จากการทำการเกษตรอื่น และร้อยละ 80.6 ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นนอกภาคเกษตรควบคู่ไปกับการเลี้ยงโคนม ในขณะที่ เกษตรกรมีรายจ่ายในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 152,575 บาทต่อปี ทำให้เกษตรกรบางคนประสบภาวะขาดทุนจากการเลี้ยงโคนม (ร้อยละ 4.5) อย่างไรก็ตาม เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 94,648.76 บาทต่อปี โดยใช้แรงงานในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 2.23 คนต่อฟาร์ม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

2.1 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.38 อย่างไรก็ตามยังมีบางประเด็นหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรมีการจัดการให้ความรู้ในหัวข้อที่เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลางให้เกษตรกรได้รับทราบ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการจัดการดูแลการเลี้ยงโคนมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีผลผลิตที่มีคุณภาพ และปริมาณสูงขึ้น ซึ่งประเด็นหัวข้อที่เจ้าหน้าที่ควรจัดการให้ความรู้แก่เกษตรกรเพิ่มเติมคือ 1) ความรู้เกี่ยวกับการให้อาหารสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 2.12 2) ความรู้เกี่ยวกับการใช้วัคซีนป้องกันโรค มีค่าเฉลี่ย 2.30 3) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชอาหารสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 2.32 4) ความรู้เกี่ยวกับการทำฟางปรุงแต่งไว้เป็นอาหารสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 2.28 และ 5) ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีฟาร์ม มีค่าเฉลี่ย 2.32 (ตารางที่ 28)

2.2 ความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการของหน่วยงานรัฐและเอกชน

เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการของหน่วยงานรัฐและเอกชนเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.52 อย่างไรก็ตามยังมีบางประเด็นหัวข้อที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรเพิ่มการบริการให้แก่เกษตรกร ได้แก่ การบริการให้คำปรึกษาแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.21 และ บริการทำคลอดแก่แม่โคที่คลอดยาก เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเช่นกัน มีค่าเฉลี่ย 2.28 ซึ่งทั้งสองหัวข้อมีความสำคัญสำหรับเกษตรกรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริการทำคลอดแก่แม่โคที่คลอดยาก หากเกษตรกรทำเองอาจเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตทั้งต่อตัวแม่โค และลูกโคเกิดใหม่ หรือเกิดการติดเชื้อ ทำให้เกษตรกรต้องเสียเงินในการรักษาพยาบาลเพิ่มสูงขึ้น หรือสูญเสียแม่โคพันธุ์ดีไป (ตารางที่ 29)

2.3 ความพึงพอใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่ไปทำการส่งเสริมปศุสัตว์

เกษตรกรมีความพึงพอใจเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่ไปทำการส่งเสริมปศุสัตว์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.48 และทุกประเด็นหัวข้อที่ได้ทำการสอบถามกับเกษตรกรถึงความพึงพอใจของเกษตรกรเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ด้านความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร ด้านความประพฤติที่เหมาะสม ด้านความรับผิดชอบต่อการตรงต่อเวลานัดหมายต่างๆ และด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเกษตรกรนั้น เกษตรกรมีความพึงพอใจในทุกหัวข้อในระดับมาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนควรปฏิบัติตัวเช่นนี้เรื่อยไปกับเกษตรกร ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในตัวเจ้าหน้าที่ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การส่งเสริมปศุสัตว์กับเกษตรกรประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี (ตารางที่ 30)

2.4 ความพึงพอใจในการจดบันทึกบัญชีฟาร์ม

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจดบันทึกบัญชีฟาร์ม โดยให้เหตุผลว่ามีเวลาว่างในการจดบันทึกบัญชีฟาร์มน้อย (ร้อยละ 74.2) ถึงแม้จะเห็นว่าการจดบันทึกบัญชีฟาร์มนั้นมีประโยชน์มาก (ร้อยละ 90.3) อย่างไรก็ตามก็คิดจากการวิเคราะห์จากเกษตรกรที่ได้มีการจดบันทึกบัญชีฟาร์ม พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการจดบันทึกบัญชีฟาร์มโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.18 ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบัญชีฟาร์ม และเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรที่คิดว่าการทำบัญชีฟาร์มเป็นการเสียเวลา และเพิ่มภาระที่จะต้องทำ โดยชี้แจงให้เกษตรกรเห็นถึงประโยชน์ในการทำบัญชีฟาร์ม ว่าทำให้เห็นภาพรวมของฟาร์ม การเจริญเติบโตของ

ฟาร์ม ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาขึ้นจะทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที และสามารถทำการวางแผนการจัดการฟาร์มได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นต้น (ตารางที่ 25)

3. การทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม รายได้สุทธิจากการเลี้ยงโคนม รายได้นอกฟาร์ม ขนาดพื้นที่ถือครอง จำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยง การได้รับข่าวสารด้านปศุสัตว์ ระยะทางจากแหล่งเลี้ยงไปสู่ศูนย์รับซื้อนม ระดับความรู้ในการเลี้ยงโคนม กับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม

จากการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับข่าวสารทางด้านปศุสัตว์ กับความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม มีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างมีนัยสำคัญ ค่าไค-สแควร์คำนวณได้ 9.80 ค่า p คำนวณได้ 0.017 พบว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารทางด้านปศุสัตว์จำนวนมากครั้ง มีความพึงพอใจกับการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมมากกว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารด้านปศุสัตว์น้อยครั้งกว่า หรือไม่ได้รับข่าวสารเลย ทั้งนี้เนื่องจากว่า การได้รับข่าวสารทางด้านปศุสัตว์ ทำให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี เทคนิคการเลี้ยงโคนมให้ประสบความสำเร็จ การจัดการดูแลรักษาโคนมให้มีทั้งคุณภาพและปริมาณน้ำนมดิบ ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม เพื่อให้โคนมของตนมีคุณภาพตามข่าวสารทางด้านปศุสัตว์ที่ตนเคยได้เห็น ได้ยิน หรือได้ฟังมา ดังนั้นสื่อสารมวลชนควรเพิ่มช่วงเวลาของการเสนอข่าวด้านการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้เกิดความกระตือรือร้นในการจัดการผลผลิตของตนให้มีคุณภาพ เพื่อให้ผลผลิตมีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการเสนอข่าวสารควรจัดในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับเกษตรกร และจัดทำข่าวสารที่น่าสนใจเพื่อดึงดูดให้เกษตรกรรับชมหรือรับฟัง เพื่อให้เกษตรกรได้รับทราบประเด็นข่าวสารทางด้านปศุสัตว์ต่างๆ ด้วยตนเอง และต้องการที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับฟาร์มของตนในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรมีเจ้าหน้าที่เข้าไปให้ความรู้ทางด้านปศุสัตว์ หรือการเลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ พร้อมทั้งแนะนำให้เกษตรกรติดตามข่าวสารทางด้านปศุสัตว์จากสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ เนื่องจากการได้รับข่าวสารทางด้านปศุสัตว์ของเกษตรกร มีผลต่อความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ซึ่งจะทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ดีและง่ายขึ้น เนื่องจากเห็นความสำเร็จของเกษตรกรตัวอย่าง หรือรับรู้เทคนิคใหม่ๆ จากสื่อสารมวลชน และต้องการที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับฟาร์มของตน เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงวิธีการจัดการดูแลโคนมของตนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและมีปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น ตรงกับความต้องการของตลาด

อีกทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมปศุสัตว์ควรแนะนำให้เกษตรกรเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการจดบันทึกบัญชีฟาร์ม เพื่อเกษตรกรจะได้รับทราบรายรับ รายจ่ายของฟาร์ม ภาพรวมในด้านต่างๆ ของฟาร์ม ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นผลดีต่อการวางแผนการจัดการฟาร์ม การเพิ่มผลผลิตฟาร์ม และสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้น ได้อย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตพื้นที่การศึกษาให้กว้างยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะประชากรในอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. ควรศึกษาถึงการรวมเป็นกลุ่มสหกรณ์ของเกษตรกรต่อความพึงพอใจต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม หรือเปรียบเทียบในกรณีที่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกับไม่ได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์ ต่อความพึงพอใจในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม